

UDENRIGSMINISTERIET

Samråd om Systematic og våbeneksport til De Forenede Arabiske Emirater

Til:
Udenrigsministeren
Enhed:
SP
Dato:
15. december 2021

TALEPUNKT

Det talte ord gælder.

Tak for ordet og tak til spørgerne for at indkalde til dette samråd om virksomheden Systematic og våbeneksport til De Forenede Arabiske Emirater.

Jeg vil indlede med at besvare samrådsspørgsmål B vedr. Udenrigsministeriets beslutning om at udtale sig imod våbeneksport til de Forenede Arabiske Emirater.

Herefter vil jeg med bidrag fra Forsvarsministeriet besvare spørgsmål G om udenrigstjenestens involvering i Systematics samarbejde med Emiraternes militær, samt den sidste del af spørgsmål I, som vedrører våbeneksport til konfliktområder.

Justitsministeren vil herefter redegøre nærmere for den aktuelle sag og overvejelser om eventuelle skridt i forhold til den eksisterende praksis.

Inden jeg svarer på samrådsspørgsmålene, vil jeg slå min holdning som udenrigsminister helt fast: Vi skal ikke fra dansk side eksportere våben og militært udstyr til De Forenede Arabiske Emirater, så længe der er risiko for, at udstyret bliver brugt i konflikten i Yemen – eller på anden måde risikerer at blive anvendt til uønskede formål

Eksportkontrol er som bekendt organiseret således, at Rigspolitiet under Justitsministeriet er ansvarlig myndighed for eksport af våben og militært udstyr, mens Erhvervsstyrelsen under Erhvervsministeriet er ansvarlig for dual-use udstyr. Udenrigsministeriet er høringspart for begge myndigheder, når der er behov for en vurdering af udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold i konkrete sager.

I november 2018 besluttede den daværende udenrigsminister, i lyset af den voksende humanitære krise i Yemen samt drabet på den saudiske journalist Jamal Khashoggi, at Udenrigsministeriet fremadrettet ville udtale sig imod konkrete ansøgninger om eksport af våben og militært udstyr i Saudi-Arabien og Emiraterne – hvorved våbeneksport i praksis blev suspenderet. Det var et stærkt politisk signal, og en måde at forhindre, at vi fra dansk side eksporterer våben og militært udstyr, som risikerer at blive brugt i konflikten i Yemen.

Dén beslutning har min fulde opbakning. Det var linjen i efteråret 2018, og det er det fortsat.

På spørgsmålet om, hvorvidt suspenderingen virker efter hensigten, kan jeg sige, at Udenrigsministeriet har udtalt sig imod ansøgninger om udførsel af våben og militært udstyr til Emiraterne siden november 2018.

Samtidig har vi fra dansk side løbende rejst vores tilgang til våbeneksport til Emiraterne og Saudi-Arabien i EU. Her må vi konstatere, at Danmark fører en langt mere restriktiv linje end de fleste andre europæiske lande. Vi står fra dansk side fast på vores værdier og principper.

* **

Men det er selvfølgelig problematisk, hvis virksomheder bevidst forsøger at omgå de danske eksportkontrolregler. Det er Politiet nu ved at undersøge i den konkrete sag.

Vi er samtidig ved at se på, om der er skridt i den eksisterende praksis af eksportkontrollen nationalt og i EU, vi allerede nu kan tage fat i.

Et punkt, som også har været rejst i forbindelse med den aktuelle sag, er virksomheders mulighed for at trække en ansøgning tilbage og dermed undgå, at et afslag registreres i EU's fælles afslagsdatabase.

I Udenrigsministeriet er vi på den baggrund gået i dialog med EU for at undersøge, hvilke muligheder der er i EU-samarbejdet for at imødegå lignende situationer. En mulighed er at se på den måde, vi bruger afslag i den fælles EU-database.

Samtidig ser vi på at styrke kravene til virksomhedernes ansøgninger og de oplysninger, der gives i forbindelse med ansøgninger om våbeneksport. Det vil justitsministeren komme nærmere ind på.

Hvad angår spørgsmål G om udenrigstjenesten og forsvarsattachéens roller i den aktuelle sag, vil jeg kort redegøre for den særlige specialattachéordning, som forsvarsattachéerne udsendes under.

Udenrigsministeriet administrerer udsendelsen af forsvarsattachéerne, men attachéerne bevarer deres ansættelse i Forsvarsministeriet. De er en del af personalet på ambassaden og refererer i princippet til ambassadøren – **men** i det daglige arbejder de for Forsvarsministeriet og Forsvaret, og aftaler deres arbejdsopgaver med dem.

Der er på denne baggrund indhentet bidrag fra ambassaden i Emiraterne for så vidt angår ambassadens rolle, og fra Forsvarsministeriet for så vidt angår tidligere og nuværende forsvarsattachéer.

Ambassaden har oplyst, at ambassaden *ikke* har samarbejdet med Systematic eller været involveret i Systematics aktiviteter i Emiraterne.

Ambassadøren og forsvarsattachéen mødtes i juli 2021 med repræsentanter fra Systematic på ambassaden for at drøfte den sikkerhedspolitiske situation i regionen. Under mødet understregede ambassadøren også den danske eksportkontrollinje for våbeneksport. Mødet blev afholdt på Systematics foranledning og berørte ikke Systematics eventuelle engagement i Emiraterne. Udenrigstjenesten har således ikke brugt offentlige midler på tiltag i relation til Systematics aktiviteter i Emiraterne, med undtagelse af udgifter til forplejning i forbindelse med mødet i juli 2021.

Jeg kan dertil oplyse, at ambassadøren har oplyst ikke at have haft kendskab til Systematics eksport fra Danmark til Storbritannien med efterfølgende reeksport til Emiraterne.

Hvad angår forsvarsattachéen har Forsvarsministeriet oplyst følgende – og jeg citerer:

”Stillingen som forsvarsattaché Emiraterne siden 2016 har været bestridt af tre forskellige personer. I perioden fra 2016 til midten af 2017 har Forsvarsministeriet ingen oplysninger om kontakt mellem forsvarsattachéen og Systematic.

For perioden fra midten af 2017 til september 2020 har den daværende forsvarsattaché oplyst, at han ikke har været i kontakt med Systematic under sin udstationering. Vedkommende oplyser dog, at han forud for sin udstationering var på et virksomhedsbesøg ved Systematic i Aarhus, men at der på mødet ikke blev diskuteret konkrete projekter, herunder salg af deres produkt Sitaware til Emiraterne.

Den nuværende forsvarsattaché har oplyst, at hans eneste kontakt med Systematic har været deltagelse i det nævnte møde på ambassaden med repræsentanter fra Systematic i juli 2021.

Forsvarsministeriet oplyser desuden, at de ikke har kendskab til brug af offentlige midler i forbindelse med Systematics virke i Emiraterne.”

Citat slut.

Lad mig nu løfte blikket fra den aktuelle sag og fokusere på udfordringen med våbeneksport til konfliktområder med et par ord om de særlige vilkår, som gælder for forsvarsindustrien.

Vi må ikke glemme, at mange danske virksomheder fungerer som underleverandører eller indgår i større projekter i udlandet. Det er vigtigt at sikre, at de fortsat kan konkurrere på fair vilkår med andre europæiske virksomheder.

Særligt i områder med krig, konflikt og undertrykkelse er det helt afgørende at se kritisk på, hvad dansk eksport potentielt bidrager til. Eksportkontrol er i denne sammenhæng et centralt rammevilkår og et værktøj, som er med til at sikre, at denne type udstyr ikke havner de forkerte steder, eller i de forkerte hænder.

Derfor foretages også altid en kritisk vurdering af blandt andet, hvorvidt udstyr risikerer at blive anvendt aggressivt mod andre lande, til intern undertrykkelse eller til alvorlige krænkelser af

menneskerettighederne og den humanitære folkeret. Her ligger Danmark generelt blandt de mest restriktive i EU-kredsen. Og sådan skal det forsætte med at være. Og det gælder – som nævnt - i særdeleshed i forhold til Emiraterne og Saudi Arabien.

Tak for ordet. Jeg vil nu anmode formanden om at give ordet videre til justitsministeren.